

A Biblia tölgyei

A Biblia tölgyeiről általában

A Bibliának csak az ótestamentumi (ószövetségi) könyveiben olvashatunk a tölgyekről. A Biblia a tölgyeket egyrészt magányos, egyedülálló faként, másrészt tölgyesként említi. Tölgyfák voltak az áldozóhelyek szent fái is. A tölgyeknek kitüntetett szerepük volt a Biblia fáin között, hiszen az ótestamentumi könyvek szerzői legtöbbször a tölgyekhez kapcsolták mondanivalójukat. Ebben a vonatkozásban Ézsaiás prófétát illeti az elsőség. A tölgyekkel összefüggésben érdemes néhány más példát is említeni. A Genézisben (Teremtéstörténetben) az Ézsautól származó egyik nemzetséggő a tölgy nevet viselte (1. Móz. 36:41). Tölgy-völgynek hívták azt a helyet, ahol Dávid legyőzte az óriástermetű filiszteus harcost, Góliátot (1. Sám. 21:10). Józsué könyvében – Józsué Mózes utóda, aki bevezette a zsidó népet az ígért földjére – a tölgyfa birtokhatárt jelölt (Józs. 19:33). A kivágott tölgy fontos szerepet játszott a mindennapi életben (tüzelőszér, alkatrészt) és a vallási kultuszban (bálványszobrok és szent oszlopok).

Híres tölgyfák

A Biblia egyedülálló, magányos tölgyfáihoz fontos események fűződtek. Izráel ismert kultuszhelyen, a Bétel melletti tölgyfa (bételi tölgy) alá temették el Deborah, Rebeka dajkáját „amelyet a Siratás Tölgyfájának neveztek el” (1. Móz. 35:8). Bírák könyve említi a „Jósok Tölgyfáját” (Bír. 3:37). A sikemi tölgnél osztotta fel az országot Józsué a törzsek között és ennek bizonyosságául „fogott egy nagy követ s odatette a tölgyfa alá, amely az Úr szent helyén volt” (Józs. 24:26). Abineleket ugyancsak a sikemi tölgyfánál választották meg királynak (Bír. 9:6). A Tábor hegyen álló tölgyfa alatt (Tábor tölgyfája) Sámuel próféta királlyá kente fel Sault. „Ekkor fogta Sámuel az olajos korsót, öntött belőle Saul fejére, megcsókolta, és ezt mondta: Ezennel felkent téged az Úr öröksége fejedelmévé” (1 Sám. 10:1). Izráel neves bírójának, Gedeonnak az elhívása is tölgyfához fűződik. „...elment az Úr angyala és leült az alatt a tölgyfa alatt, amely Efrában (efrai vagy ofrai tölgy) volt, és Jóáshoz tarto-

zott, amikor fia, Gedeon éppen gabonát csépett...” (Bír. 6:11). Básán, a Genezáret tavától keletre fekvő termékeny síkság tölgyfáit (básáni tölgyek) több próféta is megemlítette. A gőgösség ellen prófétált Ézsaiás, amikor így szólt: „Mert jön a Seregek Urának napja minden kevély és magas ellen, mindenki ellen, aki nagyra tartja magát... Básán minden tölgyfája ellen” (Ézs. 2:12–13). Zakariás próféta a népet tölgyfához hasonlítja, és bűnei miatt az Úr haragját hirdeti: „Jajgassatok, básán tölgyei, mert földre dőlt a rengeteg erdő” (Zak. 11:2). Például az Ókor kereskedelmi központját, Tiruszt olyan kereskedelmi hajónak ábrázolja, amelyet „tökéletesen szépnek építettek” (Ez. 27:1) és „Básán tölgyfáiból készítettek evezőidet” (Ez. 27:6).

Tölgyesek, tölgyerdők

Az egyedülálló, magányos tölgyfákon kívül a Biblia írói több helyütt tölgyeseket, valamint erdőt említenek. Ezek is fontos események színhelyei. „Majd átvonul, Ábrám az országon egészen, Móre tölgyeséig... oltárt épített ott az Úrnak, aki megjelent neki” (1 Móz. 12:6–7). Ábrahámnak (Ábrámnak), a zsidó nép ősatyjának a Hebron közelében fekvő Mamré tölgyesében volt a táborhelye. „Ábrahám sátraival letelepedett Mamré tölgyesében... Ott is épített oltárt az Úrnak” (1 Móz. 13:16). A Genézis (Teremtéstörténet) szerint „...megjelent neki az Úr Mamré tölgyesében, amikor a nappali hőség elől a sátor bejáratához húzódott” (1 Móz. 18:1). Jákob emlékeztes álmanak színhelye, Bétel, nemcsak „királyi szentély... és az ország temploma” volt (Ám. 7:13), hanem erdejéről is emlékezett a Biblia (bételi erdő). A történet szerint a bételi erdőből kijött medvék szaggatták szét az Elizeus prófétát csúfoló gyerekeket (2 Kir. 2:24). Dávid az őt üldöző Saul elől Jada földjén a „hereti erdőbe” menekült (1 Sám. 24:5). Ézsaiás próféta a Földközi-tenger partjánál fekvő Kármel-hegység és Sáron-síkság erdeiről mint a „Kármel és Sáron díszéről” szól (Ézs. 35:2). Dávid és Absalon közötti „ütközet az efráini erdőben folyt le” (2 Sám. 18:6). Az előbbiekben említett tölgyesek, továbbá a bételi, hereti, Kármel-hegyi és Sáron-síksági, valamint az efraini erdők valószínűleg nagy, összefüggő erdők

lehetek. Kereszty Zoltán szerint a magasabb szinteken és a szárazabb északi tájakon az erdőket a lombhullató táborhegyi tölgyek, nyugaton az örökzöld mediterrán tölgyeseket a karmazsin és a palesztin tölgyek alkotják.

Aserák

A kultikus tiszteletben álló fák vagy faragott oszlopok voltak az aserák. A szakemberek feltevése szerint tölgyfák lehetnek. A pogány szokások elleni tiltásról olvashatunk a Tórában (mózesi könyvek). „Ne ültess semmiféle szent fát istenednek, az Úrnak az oltára mellé, amelyet építesz! Ne állíts szent oszlopot se...” (5 Móz. 16:21–22). A szent fák és oszlopok kultuszát elítélték és megsemmisítésüket szorgalmazták. „...szent oszlopaikat törjétek össze, szent fáikat vágjátok ki” (5 Móz. 7:5), „égessétek el szent fáikat” (5 Móz. 12:5) vagy „kiszagatom szent fáidat” (Mik. 5:13). A próféták keményen ostorozták a pogány vallási szokások átvétele miatt a „bálványokhoz szegődött” népet (Hós. 4:17). „Hegytetőkön áldoznak, dobokon tömjéneznak... tölgyfa alatt, mert kellemes az árnyékuk” (Hós. 4:13). „Az ilyen értelmetlen népnek el kell pusztulnia” (Hós. 4:14). Ézsaiás rámutatott a várható következményekre. „...megszégyenültök majd a tölgyek miatt, amelyek örömtökre szolgáltak... olyanok lesztek; mint a lombját vesztett tölgy és mint a kert, amelynek nincsen vize” (Ézs. 1:29–30). A próféták figyelmét nem kerülte el a pogány szertartások részét képező prostitúció sem: „...bujálkodtok a tölgyfáknál és minden bujázóld fa alatt” (Ézs. 7:5). A bálványimádás nemcsak élőfákhoz kapcsolódott, hanem mesteremberek által készített bálványszobrokhoz is. „Az ácsmester kifeszíti a mérőzsinórt, vörös krétával rajzol és emberalakot készít... cédrust vág ki, tölgyfát... választ. Ez lesz az ember tüzelője... De istent is csinál belőle és leborul előtte, bálványszobrot készít és imádja azt” (Ézs. 44:12–15).

Tölgypusztulás?

Vélhető, hogy valamiféle szembetűnő jelenséget – károsítást – észlelt e próféta, amikor azt írta, hogy „olyanok lesztek, mint lombját vesztett tölgy” (Ézs. 1:30) vagy „lombját vesztette Básán és a Kármel” (Ézs. 33:9), azaz a básáni és a kármel-hegyi tölgyes.

Összefoglalás

– A bibliai időkben kiterjedt tölgyerdők borították Palesztina hegyeit és síkságait. Ez alapozta meg azt a tölgykultuszt, ami az ótestamentumi könyvekben élénk tárul.

– A tölgyerdőkben erdőgazdálkodtak: vágtak (termeltek) és ültettek (mesterséges erdősisítés).

– A tölgyerdők táborhelyet, menedékhelyet jelentettek és hadászati események színtere is volt. Vándorló pásztornépről lévén szó, feltehető, hogy a tábor- és menedékhelyeken a tölgyesekben erdei legeltetés is folyt.

– A kitermelt tölgyfát tüzelésre, alkatrészkészítésre használták fel.

– A famegmunkálásban fontos szerepet játszottak az ácsmesterek, akik a tölgyfából kultikus célokat szolgáló szent oszlopokat és szobrokat faragtak.

– Az egyedülálló tölgyek jelentős

események (királyválasztás) és temetkezés színhelyei.

– A szent fák különleges méretük és koruk miatt váltott ki tiszteletet. Ez a kultikus fatiszelet eredményezte azt, hogy a tölgymatuzsálemek mint természeti emlékek fennmaradtak. A „szent” voltak védeltséget biztosított számukra. Végül eredményben a kezdeti, kultikus tartalmú természetvédelem valósult meg.

– Elévülhetetlen érdemük volt abban a bibliai könyvek szerzőinek – különösen a prófétáknak –, hogy felfigyeltek a palesztin föld tölgyfáira, tölgyeseire. A prófétálás óhatatlanul erdészettörténeti tevékenységgel is párosult, és pontosan megfogalmazták a tölgyerdők termelési, védelmi, jóléti (tájszépészeti, esztétikai: Kármel és Sáron „díszei”) funkcióit.

– Nem kizárt, hogy már akkor fellépett a tölgypusztulás jelensége.

volna jogos és etikus, ha azon *Apatóczy István* kerületvezető erdész – a terület elsőszámú anyagi és erkölcsi felelőse – is jelen van.

Kifogásolom továbbá a levél írójának szignatúráját, miszerint foglalkozása(?), beosztása(?) eképpen szerepel a levél végén: *Gadó György Pál* – WWF – Magyarország. Hát ilyen nincs! A WWF mint külföldi jogi személy, a levél írója pedig a jogi személy alkalmazottja(?).

Szabad legyen a WWF létevel és szerepével kapcsolatban egy angol eredetű, magyar fordítású pontos meghatározást (definíció) ismertetni:

“Természetvédelmi Világalap (World Wide Fund for Nature). Nemzetközi önkéntes szervezet, amelyet 1961-ben a Világ Vadvilágát Védő Alapként (World Wildlife Fund) alapítottak. Székhely: Svájc. Nemzetközi elnöke: Edinburgh hercege (Fülöp herceg). Célja a figyelem felhívása arra, hogy szükség van a világ veszélyeztetett állatfajainak megóvására, a kihalással fenyegető növények és veszélyeztetett helyek megvédésére. Propagálják a világ természetes kincseinek megfontolt kihasználását. Kampányokat indítottak pl. a tigris, a gorilla és a panda kihalásának megakadályozására. Nevét a jelenlegre 1988-ban változtatta meg. (Kiemelések tőlem, Cs. S.)

(:Cambridge Enciklopédia, 1992. Maecenas Kiadó, B.pest:)”

Szükségét éreztem fenti meghatározás beépítésére rövid írásomba, mert az utóbbi időkben egyre gyakrabban jelennek meg szaklapunkban WWF-szignatúrák írások, olyanok is, amelyekben mindenekfeletti hatóságnak tünteti fel magát a nevét elhallgató cikkíró.

Egyébként példaértékűnek tartom *Gadó György Pál* írását a 2000. évi milliárdos károkat okozó erdőtüzek szempontjából. Ugyanis öngyulladásos erdőtüzet nem ismerek el. Számos erdőtüzet oltottam, de valamennyinek a háttérében emberi, gépi (vasútüzem) vagy elemi (villám) eredet/eredő vált ismeretessé. Az emberi mulasztás számlájára írható erdőtüzesetek kiváltói között szép számmal szerepelnek a notórius erdőjárók, a „felháborodott laikusok” is.

Befejezésül kérésem és javaslatom, hogy az Országos Erdészeti Egyesület és Erdészeti Lapok soronkövetkező számaiban nyújtson ismeretterjesztő segítséget a hazánkban is felszaporodott külföldi alapítványok stb. működési és jogi kereteinek megismeréséhez.

Csányi Sándor

Kereszt és tölgyfa

Szeptember 15-én szép ünnepségnek volt részese a Vas megyei Gencsapáti község lakossága.

A millenniumi év tiszteletére emlékkeresztet állítottak és tölgyfát ültettek. Az avatóbeszédet követően a község polgármestere alapító okiratot helyezett a kereszt talapzatába, melynek szövege így hangzik: „Mi, Gencsapáti község polgármestere és képviselő testülete akként határozottunk, hogy Krisztus Urunk születésének 2000., keresztény államalapításunk 1000. évfordulóját tölgyfakereszt állításával tesszük marandóvá.

A kereszt helyéül a Művelődési Házunk parkját jelöljük ki, mert ehelyütt ápolják elődeink hagyományait, szervezik a jelen generáció művelődését, továbbképzését és kedvelt játszóhelye gyermekeinknek is.

Hirdesse ez a kereszt elődeink kitaratását a hit mgeőrzésében, a szűkebb pátria megtartásában, gyarapításában. legyen bizonyítéka a ma élő generáció eltökélttségének, mellyel szeretett falunk, Gencsapáti emelkedését szeretné hűségesen szolgálni. Nyerjenek tőle biztatást az utánunk következők ahhoz, hogy saját koruk kihívásainak jól megfeleljenek.”

Ezután a kereszt megáldása következett. Majd a Szombathelyi Erdészeti Rt. nevében *dr. Pethő József* vezérigazgató adott át egy tölgyshágant szép beszéd kíséretében, melyben párhuzamot vont

a kereszt és a tölgyfa között. A fácska ültetésekor neves politikusok egy-egy lapát földet szórtak a gödörbe. Ezek a politikusok *Boross Péter, Gyimóti Géza, Hende Csaba, Pusztai Erzsébet, Básthy Tamás, Csépe Béla, Ékes József* voltak.

A kereszt, melyet a mellé ültetett tölgyfa véd majd meg a természet adta viszontagságoktól, évszázadokig hirdeti Gencsapáti község lakosságának hűségét a kereszténységhez, a magyarsághoz, hazánkhoz.

Schalkház Lipót

WWF kontra erdészet

Nem nekem íródott *Gadó György Pál* nyílt levele (Erdészeti Lapok, 2000. IX. sz.), hanem *Apatóczy Istvánnak*, de tartalma számos erdészt érinthet. A levél néhány részletét etikai okok miatt kifogásolom.

A levél második bekezdésében ez a mondat olvasható: „Tornacipőt húztunk és elindultunk, hogy bejárjuk a területet (kiemelés tőlem, Cs. S.)”. Fentiek szerint a „felháborodott laikus” és a levél írója lakótársak vagy egymáshoz közel lagnak, de az is elképzelhető, hogy a panaszt tevő csak egy költött személy, akinek neve, neme, foglalkozása és lakhelye nem szerepel a levélben.

A leírt területbejárás csak akkor lett